

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

25. évfolyam - 2. szám

2017. április hó

A TARTALOMBÓL

Forster- és Schönvisner-díjak 2017

Műemléki Világnap - 2017
Visegrád

ICOMOS Díjak,
Példaadó Műemlékgondozásért Díjak, Citrom Díjak

Meghívó az ICOMOS Magyar Nemzeti
Bizottság XXVII. közgyűlésére

2017. május 12
Dunaújváros

Meghirdetjük a 47.
Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetemet

Savanyú a szőlő vagy tőpörödik a citrom?

Örömmel pillantunk vissza a tavaly decemberben megtartott eseményre. 2016. december 13-án ünnepélyesen mutatták be a Pest Megyei Kormányhivatalban az általuk megjelentetett, Pest megyei műemléki helyreállításokat bemutató, fényképekkel illusztrált „Egy kis mustra 2016” címet viselő kiadványt. Horváth Edina írását közöljük:

Egy kis Mustra – Műemléki helyreállítások Pest megyében 2016-ban

Felcsendültek Beethoven VI. szimfóniájának első ütemei, s lassan elült a műemlékes kollégák zsongása a Pest Megyei Kormányhivatal előadótermében.

Mint eddig minden alkalommal, most is Nagy Gábor, a Pest Megyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatal örökségvédelmi osztályvezetője köszöntötte a jelenlevőket. Pest megyében az év során történt helyreállításokat 6. alkalommal bemutató kiadvány nagy öröm a műemlékes kollégák számára, hiszen a korábbi, az országos eredményeket bemutató könyvek, majd DVD-k után egyedül Pest megyében lehetett ezt a hagyományt folytatni, azaz az éves számvetést elkészíteni és nyomtatott formában megjelentetni.

Dr. Rosdy Tamás a Kormányhivatal főigazgatója méltatta az épített örökség megtartása érdekében végzett munkát: 2016-ban a megye 38 településén mintegy 70 nagyobb helyreállítás történt a szerkezeti megerősítéstől, a hőszigetelés beépítésén, az elektromos világítás kialakításán, homlokzatfelújításokon keresztül, külső és belső restaurálások során át. Dabason 5, Gödöllőn 6, Szentendrén 5, Vácott 7, Visegrádon 5 nagyobb léptékű műemlékvédelemhez vagy régészethez köthető beavatkozás történt, ha csak a legnagyobb településről van szó. Idén a régészet területén történt legfontosabb előrelépéseket is bemutatja az összeállítás.

Nagy Gábor a helyreállítások vetített képes bemutatása előtt bírálta az egyre gyengülő műemléki törvényt, mert ahogy mondta, csak a szék esetében igaz, hogy három lábbal a legstabilabb – de ez sem úgy, hogy egy négy lábúnak tervezett szék egyik lábát lefűrészelik – ez a fizikai törvényszerűség a műemlékvédelemre nem ültethető át. Az építetők-tervezők-hatósági-kivitelezők négyesből a hatóság feladatának egyszerűsítése, megszüntetése lehet, hogy rövidíti az engedélyezési eljárás időtartamát, de ez még egy új épületnél sem lenne elhagyható, nemhogy egy olyanál, amely különleges bánásmódot igényel(ne). Lehet, hogy a 2011-ig fennálló műemlékvédelmi hatósági rendszer működése nem volt tökéletes, de ennél a kényes, sok szereplővel működő feladatkörnél annak megszüntetése, hogy a különböző szakterületek képviselői személyes kapcsolat során működjenek együtt, kifejezetten a helyreállítások kárára van. Szerencsére Pest megyében az örökségvédelmi osztály munkatársai a régi Vármegyeháza vastag falai között végzik munkájukat. Ez a helyszín és a szervezet jó környezetet biztosít számukra, lehetővé teszi „józan eszük használatának szabadságát”, és tiltja a „felesleges munkavégzést”.

Dabas, Gödöllő, Szentendre, Vác és Visegrád azok a városok, ahol szám szerint a legtöbb helyreállítás történt. Dabason, ahol számos kismesemesi kúria található, többek között a Halász Olivér-kúria faszervezetű télikertjének helyreállítása mellett egy szarmata és Árpád-kori régészeti lelőhely megelőző feltárásáról is beszámol a kiadvány. Gödöllőn a Nepomuki Szent János szobor restaurálása talán a 24. órában történt. (A helyreállítás szponzora az A-Híd Zrt volt.) A szentendrei Motesiczky-ház helyreállítása a meglévő építészeti értékek és a mai igényeknek megfelelő lakótér kialakításának szép példája, és annak dicsérete, hogy mindig vannak, és remélhetőleg lesznek olyanok, akik szívesen áldoznak időt, türelmet és pénzt arra, hogy egy régi épület megújuljon. A váci Honvédelem karcos sziluettje felkiáltójel a tájban. Emlékezésre és elgondolkodásra készit. A kiegyezést követő első emlékmű, amely közadakozásból készült el, tiszteletadás őseink előtt. Mostani megújításában a váci börtön rabjai is részt vettek. Visegrádon az elmúlt évben több régészeti feltárás történt: így más épületekben elkezdett feltárás mellett újabb adatokkal gazdagodott a Királyi palota története, és egy késő római őrtorony feltárása is megkezdődött.

Budajenő magtárának helyreállítása is régi adósság volt. A 18. század végén épült négyszintes barokk magtár 2005 óta védett épület, és a homlokzati helyreállítást követően a tervek szerint az alsó két szint lesz hasznosítva. Kiépítettek egy vizesblokkot, elkészültek a burkolatok az épületen kívül és belül, így rendezvények, illetve a későbbiekben zarándokszállás részére lett fogadóképes az épület.

A pusztazámori Remeteség részben a 13. századból származó templom alapfalán a 18. század végén épült fel. Az 1994-ben befejezett helyreállítást követően egy negyed század után – a folyamatos karbantartás hiánya miatt – ismét szükségessé vált a helyreállítás. Többek között megújult a faszervezetű kis huszártorony, a héjazatot részben kicserélték és a vízvezetés is megtörtént. A biatorbágyi templom Nepomuki Szent János oltárának több ütemben történt restaurálása is elkészült.

Nagykőrösön a Losonczy utcában egy egykori szárazmalom gazdasági és lakóépületet is magába foglaló együttesének lakószárnya újult meg, amely a 19. század utolsó negyedében épült.

Többszöri korábbi átépítése nem érintette a historizáló főhomlokzatot, ami most teljes pompájában – megújított kapu, gipsz és kerámiatagozatok – az utcakép meghatározó eleme lett.

S a kisebb épületek mellett a ceglédi református nagytemplom bejárati tölgyfa kapuit, valamint a torony fenyőfa bejárati ajtóit is restaurálták a szakemberek. A faanyag hiányainak megszüntetésével, az elszíneződések korrigálásával, a díszítő elemek hiányának pótlásával, a vasalatok cseréjével a Hild József által tervezett klasszicista templom fontos részletei újultak meg.

Idén első alkalommal kapott helyet a kiadványban a régészet területén történt eredmények bemutatása. A korábban említetteken túl érdekes Ipolydamásd lakótoronyának rekonstrukciós terve, illetve a márianosztrai pálos emlékhelyen egy végtelenül egyszerű és ötletes fából készült emlékhely megalkotása, amely egyszerre idézi meg a 14. századi pálos kolostort és védi töredékes romjait.

A kiadványt tervezte és szerkesztette Nagy Gábor, Fehér Judit, Huszty Zita, Klaniczay Péter, Novotnik Ádám, Okrutay Miklós és Szatmári Klára.

A kiadvány megjelenését a Pest Megyei Kormányhivatal mellett – felelős kiadó Dr. Tarnai Richárd – az első alkalomtól fogva a MOL Nyrt. is támogatta, idén a Magyar Művészeti Akadémia is hozzájárult ahhoz, hogy a megjelenés folyamatos maradjon.

A grafikai tervezés Nagy Béla (OutSide Design Kft) munkáját dicséri, a nyomdai kivitelezés a Lombos Nyomda Kft munkája.

A fényképek, mint eddig mindig, de talán utoljára az egykori Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, majd a Forster Központ munkatársainak – Bélavári Krisztina, Hack Róbert, Nagy Krisztina – köszönhetőek, utoljára jelent meg a Forster Központ emblémája a kiadványban, amellyel egy korszak is végérvényesen lezárult.

A műemlékes szakma azonban továbbra is várja, hogy 2017 decemberében is belelapozhasson a Pest megyében elkészült helyreállításokat bemutató kiadványba.

A Forster Gyula-díj és a Schönvisner István-díj idén első alkalommal került átadásra a március 15-i Nemzeti Ünnepek alkalmából. E díjakat eddig hagyományosan április 18-án, a Műemléki Világnaphoz kötődő ünnepség keretében adták át.

A Műemlékvédelemért – Forster Gyula-díj a műemlékvédelem területén végzett kimagasló szakmai tevékenység elismeréseként adományozható.

Lázár János, Miniszterelnökséget vezető miniszter, az 1848/49-es forradalom és szabadságharc emléke előtt tisztelgő nemzeti ünnepünk, március 15-e alkalmából a

Műemlékvédelemért – Forster Gyula-díjat adományozta

Czeglédyné Levárdy Henriette

építészmérnöknek, műemlékvédelmi szakmérnöknek,

az évtizedek óta töretlen lelkesedéssel végzett műemléki felügyelői munkájáért és példamutató erkölcsi hozzáállásáért, a műemlékvédelmi szakma legmagasabb színvonalú elméleti és gyakorlati műveléséért, oktatói és konzultációs tevékenységéért,

és

dr. Szikra Éva

táj- és kertépítész mérnöknek, műemlékvédelmi szakmérnöknek,
a mezőgazdasági tudományok kandidátusának,

a történeti kertek védelmének elméleti és módszertani megalapozásában vállalt szerepéért, magas színvonalú tervezői munkásságáért, oktatói és publikációs tevékenységéért, valamint a történeti kertek védelmében kifejtett társadalmi aktivitásáért.

A Régészeti örökségért – Schönvisner István-díj a régészeti örökség védelme érdekében végzett kimagasló, a feltáró és tudományos munkásságon túlmutató, széleskörű régészeti szakmai tevékenység elismeréseként adományozható.

Lázár János, Miniszterelnökséget vezető miniszter, az 1848/49-es forradalom és szabadságharc emléke előtt tisztelgő nemzeti ünnepünk, március 15-e alkalmából a

Régészeti örökségért – Schönvisner István-díjat adományozta

dr. Gömöri János

régésznek,

négy évtizedes elkötelezett régész-szakmai munkásságáért, a római kori Scarbantia topográfiájának kutatásában elért eredményeiért, valamint publikációs, oktatói és nyugállományba vonulását követően is aktív tudományos és tudományos szervező tevékenységéért,

és

dr. Jankovich-Bésán Dénes

régésznek,

több mint négy évtizedes örökségvédelmi munkásságáért, a szakterületre vonatkozó jogszabályok előkészítése során végzett tevékenységéért, a régészeti topográfiai kutatás és terepbejárás módszertanának kidolgozásáért, valamint a régészeti lelőhelyek közhiteles nyilvántartásának létrehozása érdekében végzett meghatározó jelentőségű munkája elismeréseként.

Minden kitüntetettnek szívből gratulálunk!

A hagyományoknak megfelelően idén is április 18-án került sor a Műemléki Világnapi ünnepségre, melynek ezúttal Visegrád városa, azon belül a városközpontban levő Hotel Visegrád adott otthont. Az ünnepséghez kapcsolódó konferencia az *Örökség és turizmus – lehetőségek és eszközök* címet viselte.

A délelőtti világnapi ünnepségre, és az azt követő tudományos ülésre érkezett több mint 160 vendéget Fejérdy Tamás, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság elnöke köszöntötte.

A megjelenteket a Pest megyei Kormányhivatal részéről Tarnai Richárd kormány megbízott üdvözölte. Köszöntőjében köszönetét fejezte ki az örökségvédelemmel hivatásszerűen foglalkozó szakemberek felé, akik – mint mondta – feladatukból

adódóan a „művész” és a „bürokrata” státusz között lavírozva mintegy reneszánsz embertípusként látják el a feladataikat. Kormány megbízott úr tolmácsolta, hogy ehhez a munkához a kormányzat minden segítséget megad, a kormányhivatal pedig egy nagyon fontos eszköz az örökségvédelmi feladatok ellátásához. Ez a gondolat megerősítette a műemlék-felügyeleti munkát ellátó szakembereket abban, hogy a szakmai szempontok elsődleges figyelembevételével végezzék munkájukat és ne a hivatal működését tekintsék elsődleges céljuknak.

A Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelmi és Fejlesztési Főosztály részéről Hanvay Dávid főosztályvezető mondott köszöntőt. Az örökségvédelem területén jelenleg két miniszteri biztos dolgozik: a kastély- és várprogram felelőse Virág Zsolt, a Dunai Limes magyarországi szakaszának világörökségi jelöléséért pedig Visy Zsolt felel. Ezekén kívül kiemelte a Modern Városok programot, a Népi Építészeti programot és a határon túli műemlékekkel foglalkozó Rómer Flóris tervet. Felhívta a figyelmet a Kulturális Örökség Napjai rendezvényre, melyet idén szeptember 16-17-én rendeznek országsszerte.

Kreiter Eszter, régészeti igazgató a Budavári Ingatlanfejlesztő és Üzemeltető Nonprofit Kft. nevében köszöntötte a jelenlevőket.

A világnapi ünnepség bevezető programja Félegyházi András Visegrád város polgármestere és munkatársa Cseke László köszöntőjével ért véget. Polgármester úr bemutatta a város műemlékekhez kapcsolódó turisztikai programjait, kiemelte a szakterületek közötti párbeszéd fontosságát és felhívta a figyelmet a konzerválás vs. újjáépítés kérdéskör nehézségeire.

A köszöntők után került sor a Forster- és Schönvisner-díjjal kitüntetettek méltatására, valamint az ICOMOS által a 2017-es évben adott díjak kihirdetésére. Laudálást Nagy Gergely a Díjbizottság elnöke tartott, a díjakat Fejérdy Tamás, ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság elnöke adta át. A díjak - különösen a Citrom-díj - szintén a rekonstrukció nehézségeire, a hitelesség fontosságára, illetve az annak hiányában megvalósuló építészet problémás kérdéseire, valamint az ehhez kapcsolódó etikai felelősségünkre hívja fel a figyelmet. A díjátadások sorát a Műemlékem.hu játék győzteseinek köszöntése zárta, a díjakat Kovács Olivér adta át.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság 2017-ben, a Díjbizottság javaslatára, három Példaadó Műemlékgondozásért-díjat, két Műemlékvédelmi Citrom-díjat és négy ICOMOS-díjat ítelt oda.

Példaadó Műemlékgondozásért Díj 2017:

muemlekiem.hu

**Varga Ödön Tibor,
a műemlékmentő**

**Závod település
fejlesztési programja**

ICOMOS Díj 2017:

**Gyula, Harruckern-Wenckheim-Almásy kastély
felújítása és látogatóközpont létrehozása**

**Hosszúhetény, Dallos-Böröcz vízimalom
helyreállítása és hasznosítása**

**Paks, Szeniczey kúria (Deák-ház) példamutató
helyreállítása**

**Pannonhalma, volt apátsági major
helyreállítása és hasznosítása**

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, a Díjbizottság
javaslatára,

Példaadó Műemlékgondozásért Díjban részesíti

a MŰEMLEKEM.HU, azaz muemlekem.hu programot

A műholdas helymeghatározó rendszer, a GPS, amely korábban kizárólag katonai alkalmazás volt, 2001 óta nyitott a civil világ számára. S ez különös és váratlan erősítést adott a műemlékvédelem társadalmiasításának. A GPS-re ugyanis nem csak navigációs rendszerek, hanem játékok is ráépültek. Az egyik legizgalmasabb, a Geocaching, amely kisebb-nagyobb kincsek elrejtését és megtalálását tette sporttá és népmozgalommá, s egy érdekes kezdeményezéssel talán éppen Magyarországon forrta ki magát legteljesebben. A Geocaching alapjain épült ki egy még izgalmasabb kincskereső játék, a muemlekem.hu, amelynek keretében hazánk „helyhez kötött” kincseit, azaz műemlékeit kell felkutatni, megtalálni és bemutatni.

Nem lehet eléggé megbecsülni annak a jelentőségét, hogy egy ilyen mozgalom fókuszába az épített örökség értékei kerülhettek, s hogy a játék keretében családok százai, diákok, műkedvelő szakértők, sportolók keresték fel az ismert és a ritkán látogatott helyeken álló, karbantartott vagy épp elhanyagolt, elhagyott műemlékeket, romokat, és készítették jelentést az ország épített örökségéről. Ennek az önkéntes munkának köszönhetően soha nem látott online adatbázis jött létre a magyar műemlékállományról, frissülő fotótárral, frissülő állapotrögzítésekkel, örömhírekkel és vészkiáltásokkal, miközben ezek értették meg a műemlékvédelem társadalmi szerepének jelentőségét.

A muemlekem.hu a civil kezdeményezés és az állami feladatellátás különösen hatékony együttműködésének tekinthető. Divatos, alapszinten a „közösségi ötletbörzét” leginkább fedő kifejezéssel élve, a crowdsourcing ebben az esetben olyan tudásbázis létrehozását tette lehetővé, amelyért a műemlékes szakma csak hálás lehet - miközben a játék résztvevői a mindennapi hazaszeretet ösvényein járva válhatnak a társadalmi léptékű műemlékvédelem részeseivé.

Csak kívánni lehet, hogy a játék ne szakadjon meg, hogy újabb és újabb ötletekkel megújulva hosszabb távon is jelen legyen a szakmában és a társadalomban.

A műemléki értékek megismertetésének és a korszerű informatikai lehetőségeket felhasználó sajátos nyilvántartási rendszer fenntartásának és fejlesztésének társadalmi jelentőségét értékelve, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Példaadó Műemlékgondozásért-díjjal ismeri el és ösztönzi további munkára a muemlekem.hu programot.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, a Díjbizottság
javaslatára,

Példaadó Műemlékgondozásért Díjban részesíti

Varga Ödön Tibort, a műemlékmentőt

A nagy múltú Korona Étterem és fogadó már a XIX. században Szentendre egyik legismertebb központi helyének számított. A három periódusban, három különböző stílusban épült ház idővel egybeforrta és jelenleg is közös pincével és lépcsőházzal, de három külön homlokzattal ékesíti Szentendre főterét. A II. világháború után állami tulajdonba vett, vendéglőként használt épület 1990-ben került Varga Ödön Tibor festőművész tulajdonába. Az emeleti helyiségeket a tulajdonos használta itt tartózkodásakor, oly módon, hogy az emeletre is felnyúló földszinti étterem és a *Mikrocsodák* múzeum tovább működhetett.

Folyamatos gondozás hiányában az épületegyüttes pusztulásnak indult. Megújítására 2008-ban történt az első kísérlet, de a feladat nagysága és költségvonzata elrettentően hatott. 2009-ben az étterem bérlője érzett indíttatást a szakmai megalapozottságot nélkülöző hirtelen cselekvésre. Az állványozás elkészültekor sikerült közbelépni, és elejét venni az engedély nélkül megindított, visszafordíthatatlan károkkal fenyegető folyamatnak.

Ilyen előzmények után 2012-ben kezdődött meg egy napjainkig is tartó állhatatos, pénzt, időt nem kímélő felelősségteljes együttműködésen alapuló elkötelezett helyreállítás, olyan tulajdonosi-építetói szándék alapján, amilyenre kevés példa volt az utóbbi évtizedekben Magyarországon.

Különösen fontos hozadéka ennek a munkának, hogy a Fő tér 19. számú ház szakszerű kutatása alapján lehetett azonosítani a várostörténetet is gazdagító korábbi építési korokat, részleteket. Helyreállításra került a megtalált kőlabazat, az elpusztult főpárkány. A legkiválóbb helyi szakemberek állították helyre az ablakokat és a (kutatások által feltárt) eredeti színek alapján megújított homlokzatot. Eredeti módon festett, de aktuális cégfelirat készült. 2014-ben hasonló szellemben újulhatott meg a „szomszédos” épület is. A város emblemikus épülete, a rokokó ház volt a legnehezebb helyzetben. A homlokzat-helyreállítás nem kerülhette meg a gazdag, ámde málló, szétporladó stukkók, az eredeti ablakszerkezetek megújításának a kérdését sem. A kutatás során nem csak a megdöbbentően rossz műszaki állapottal kellett szembesülni, de azonosítani lehetett az ablakok fölötti kőszerkezeteket, megismerhetővé vált a szőlőfürtökből, virágdíszekből, szőlővesszőkből formálódó teljes szövevényes paradicsomi tájkép is. A megmenthető és helyreállított eredeti elemek a pótlandó homlokzati ablakok profiljaihoz, vasalataihoz is mintául szolgáltak.

A hosszú és alapos, szakszerű munkával elkészült a három homlokzat, amely hirdeti, hogy a tudatos, megóvásra törekvő építetói akarat rendkívüli eredményekre képes. Festő- és kőrestaurátorok, kutatók, kőművesek, asztalosok, és még megannyi fontos szakma mestere kellett ahhoz, hogy a történeti város egyik meghatározó jelentőségű terén térfalként megjelenő három épület kijelölje azt az utat, amelyen Szentendrének haladnia kell, ha értékeit hűen meg akarja őrizni. A Fő tér legegységesebb házsorának három épülete magántulajdonosi, illetve a hozzá csatlakozó Városi akaratból tudott megújulni.

És ezt a példaértékű eredményt úgy lehetett elérni, hogy nem volt sürgető pályázati határidő, meg lehetett találni a legjobb szakembereket, miközben a tulajdonos, Varga Ödön Tibor - az étterem zavartalan működése mellett – felelősségteljes elszántsággal szervezte a legkülönbélebb feladatokat, munkafázisokat és a pénzügyi hátteret is biztosította.

A helyreállított „három” ház példaadó ereje hosszútávon bizonyítja az egyetlen járható utat, amit Varga Ödön Tibor a mindvégig társ és partner műemléki felügyelőnek, Klaniczay Péternek így összegzett: „... csak így lehet, csak így érdemes.”

Varga Ödön Tibor szemlélete, tulajdonosi szerepvállalása, együttműködő készsége egy egész városnak mutatott követendő, vonzó példát. Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a Példaadó Műemlékgondozásért-díjjal a „csak így lehet, csak így érdemes” tulajdonosi szemléletet ismeri el, és minden műemlék tulajdonos számára példának kívánja állítani.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, a Díjbizottság
javaslatára,

Példaadó Műemlékgondozásért Díjban részesíti

Závod község több évtizedes, települési értékvédő programját

Závod község a tolnai dombságban, a Völgység tájegységben fekszik. A németekkel betelepített falu 1718-tól lassú fejlődésnek indult, s fokozatosan bővült, gyarapodott. Az eredeti faszervezetes, majd földfalú épületállomány a 18–19. század fordulójára és a II. világháború között szinte teljes mértékben kicserélődött. Az addigra majd' ezer lelket számláló, virágzó település lakóépületei széles „ganggal”, sok lakószobával, utcai díszítésükben a polgári lakások jegyeit hordozva épültek. A gazdasági épületek jó arányú, gazdagon díszített téglarchitektúrával készültek. A falu azonos szemlélettel létrehozott épületei egységes, jellegzetes településképet alkotnak.

A település vezetése már az 1980-as években felismerte az építészeti jegyeket mindvégig megőrző egységes beépítés jelentőségét, gondosan ápolta és újíttotta meg a jelentős számú vallási emléket. Összefogással újult meg a kálváriadomb, több, belterület körmeneti kápolna, számos köztéri szobor és feszület. Ugyancsak közösségi – előbb tanácsi, később önkormányzati – támogatással sikerült megőrizni néhány faluképi jelentőségű lakóház utcai díszítését, utcafronti kerítését. A település rendezési tervének szerves része az épített örökség megőrzése, mely a védett épületállományon elvégezhető munkákat valóban komolyan szabályozza. 2002-től rendelet írja elő az építészeti értékek helyi védelmét. A településen évente kiírt helyreállítási pályázathoz kapcsolódóan a képviselő testület különít el támogatási összeget. A SAPARD, majd a LEADER program lehetőségeit jól kihasználva a településen szisztematikusan újulnak meg a helyi védelem alatt álló értékek.

2006 óta a tervezett és megvalósuló építési munkákat megbízott főépítész véleményezi.

Závod község Önkormányzata 2007-ben elnyerte a hazánkban első alkalommal meghirdetett Helyi Építészeti Örökség Nívódíjat.

A több évtizedes tudatos építészeti örökségvédelmi programnak köszönhetően a falu egyedülálló módon megőrizte értékes településképét, rangos épületei szakszerűen megújítva örökítik tovább a hagyományos építészeti értékeket. Egységes, a történeti értékeket előtérbe helyező utcaképeket, településkaraktert állítottak helyre hitelesen. A több évtizedes munka során értékke váltak a település régi házai, amelyek funkciójukat megtartva megtalálták helyüket a település mai életében.

Závod település több évtizedes, következetes település értékvédelmi programját az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Példamutató Műemlékgondozásért-díjjal ismeri el, és mutatja fel más települések számára is követendő példaként.

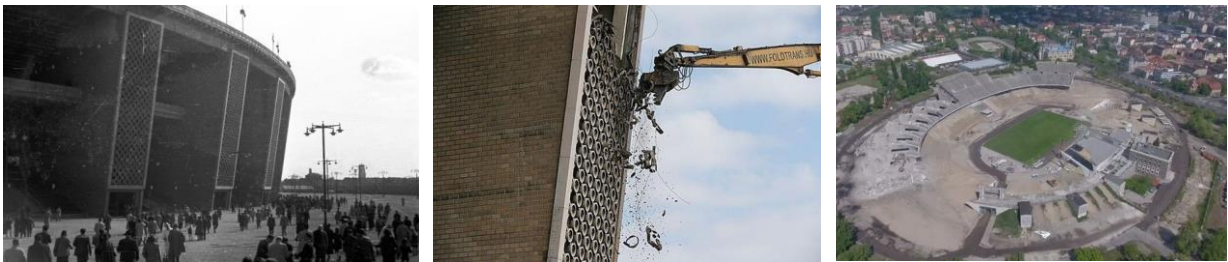
Műemlékvédelmi Citrom Díj 2017

A Műemlékvédelmi Citrom Díj célja a műemlékeinket veszélyeztető jelenségekre felhívni a figyelmet.

Úgy hozta a sors, hogy a beküldött javaslatok alapján 2017-ben az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a Műemlékvédelmi Citrom-díjjal két különböző, a műemléki értékre való hatását tekintve azonban hasonlóan végződő épület-sorsra mutathat rá. Jelezve, hogy a műemléki értékek egyaránt áldozattá válhatnak mind a velük nem számoló ingatlanfejlesztés, mind a téves eszmei megközelítésen alapuló kiépítés következtében. Elgondolkoztató, hogy mindkét esetben az értékek védelmének a pozitív szándékával, programjával indult a fejlesztési elképzelés, amely aztán az, az egyedül döntő fejlesztői akarat megvalósításával végül a műemléki érték degradálásához, megsemmisüléséhez vezetett. A jobbik eset az, amelyben az elveszett régi helyre kerülő újnak az építészeti minősége kiemelkedő, a rosszabbik, amelyben a valódi értéket talmi pótlékkal helyettesítő építészetet állítja példaként a szakma és a társadalom elé egy amúgy rangos építészeti-építetetői elismerés...

A Népstadion műemléki értékeinek eltüntetésé

A közelmúlt, a 20. század építészeti emlékeinek védelmében az 1970-es évektől élenjáró, példamutató szerepet játszott Budapest Önkormányzata. Értékvédelem programja keretében, a Főváros Települési és Értékvédelmi Ügyosztálya javaslatára, a Fővárosi Közgyűlés 1994-ben a Népstadion együttesét helyi építészeti védelem alá helyezte. Amikor az atlétikai Európa-bajnokság előkészületei során a rendezők és maga az intézmény is az ún. Dromos szobrainak áthelyezésével kívánta szabványossá tenni az edzőpályát, 1996-ban a Fővárosi Tervtanács egymás után kétszer is elvetette a javaslatot, az együttes eredeti képének/kompozíciójának megőrzése érdekében. Annak ellenére döntött így, hogy az Országos

Műemléki Hivatal elnöki tanácsadó testülete egy évvel korábban nem támogatta a Népstadion egész együttesének az országos műemléki védelem alá helyezését. Bár később a Hivatal mégis elkészítette a műemléki védetté nyilvánítást megalapozó dokumentációt, az végül az intézményi változások során elveszett (?).

Ezt követően, 2000-ben a Népstadion kiemelt helyen szerepelt az OMvH 20. századi építészeti emlékeinek műemléki védelmét elvileg is megalapozó, „A műemlékvédelem táguló körei” című kiállításán és annak katalógusában, amelynek alapján előkelő helyet kapott a műemléki védelemre javasolt emlékek jegyzékében is. A Hivatal ezután, a szóban forgó épületegyüttes kiemelkedő kortörténeti, építészeti, építészettörténeti értékeire való tekintettel, újra elkészítette az elveszett dokumentációt, azonban a műemléki védetté nyilvánítási javaslatát az illetékes Minisztérium többször is elutasította – annak ellenére, hogy Kulturális Örökségvédelmi Hivatal jegyzékbe vételhez szükséges előzetes szakmai döntéseket minden esetben meghozta és alaposan meg is indokolta.

Örvendetes, az értékek megőrzése szempontjából biztató átmeneti állapot volt, amikor 2012-ben a volt Népstadion értékei megőrzése mellett már atlétikai stadion céljára kívánták azt megújítani. 2013-ban az új nemzeti stadion építését lehetővé tevő kormányhatározat arról döntött, hogy a legendás Népstadion épület fogadja be az új nemzeti labdarúgó stadiont, oly módon, hogy a megújult létesítmény megőrzi az egykori épület jó fizikai állapotban lévő, meghatározó karakter elemeit, miközben a belekerülő új stadionrész a legkorszerűbb igényeket is kielégíti, sőt előírta a pilonok és a külső kontúr megőrzését is.

Sajnos végül mégsem ez az elgondolás valósult meg: 2016-ban az öltözőépület és a Dromos kivételével az egész együttest lebontották. Az egyébként építészeti megoldásában és minőségében valóban elismerésre méltó, nagyszerű új épületben megjelenő régi formájú, összekötő párkány nélküli új pilonos kialakítás műemléki szempontból sem rekonstrukciónak, sem értékvédelemnek nem tekinthető, inkább csak egyfajta tisztelgő utalás az egykori épületre. A Népstadion elbontásával mind építészeti, építészettörténeti, mind pedig sporttörténeti szempontból egy legendás nemzeti helyszín tűnt el.

A Népstadion a több évtizedes erőfeszítések ellenére sem lett műemlék. Ily módon az új stadionépítés indulásakor még körültekintően kialakított fejlesztési elvek lépésről lépésre módosultak. Sajnálatos módon mindig az értékek megtarthatóságának a rovására. Így aztán még egy ilyen kiemelt program esetén is megtörténhetett, hogy az eredeti értékek tiszteletével induló fejlesztés során fokozatosan teljesen háttérbe szorul az értékszemlélet.

A Népstadion építészeti, építészettörténeti és sporttörténeti értékeinek megsemmisüléséért odaítélt Citromdíj a fejlesztői felelősségre és a 20. század építészeti értékeinek veszélyeztetettségére hívja fel a figyelmet. Azt csak remélni lehet, hogy a kései utódok nem követik a példát, és vigyáznak a most létesülő új Puskás-stadionra, mint – remélhetőleg – majdan a 21. századot képviselő kiemelkedő alkotásra.

Az építetői Pro Architectura díjjal kitüntetett Füzér felső vára

A hajdan jelentős műemléki értéket képviselt Füzéri vár kiépítése önmaga emlékművévé nemcsak örökségvédelmi szakmai körökben, de valószínűleg azon kívül is kellemetlen iskolapéldává vált. Ugyanis a helyi érdekeket rövidtávon bizonyára szolgáló, és sunyin a műemlékvédelemre hivatkozó, ám annak elveit semmibe vevő átgondolatlan át- és kiépítés, turisztikainak mondott fejlesztésről van szó. A műemlékek, az épített örökség értékeinek megőrzése iránt elkötelezett szakma arcucsapásaként hatott a hír, hogy ez a több éve tartó – amúgy valóban nagyszabású! –, de a műemlék-helyreállítás nemzetközi elveinek és követelménynek, a hazai gyakorlatnak fittyet hányó fejlesztési program „építetői kategóriában” Pro Architectura elismerésben részesült.

A díjat odaítélő indoklás önkényesen kiemelt, de nagyon is jellemző mondata szerint *„Az elkészült felújítás igazi turisztikai látványosság, egyben identitásunk és nemzeti közösségi tudatunk értékes és méltó bástyája.”*

A történelmi jelmezbe bújtatott, illúziót keltő önmegvalósítás építési nyersanyaggá degradálta a fizikai valóságában fennmaradt egykori vár-együttes maradványait, azaz **a törvényben rögzített kötelezettség szerint megőrzendő műemléket**. Nem kétséges, hogy elsősorban vélt analógiák alapján, az egyébként régészetileg még teljesen fel sem tárt helyszínen nem műemlék-helyreállítás történt, hanem egy új, 21. századi, historizáló vár felépítése. Mindez ott, ahol az eredeti vár áll(ott), ez azt jelenti, hogy eltűnt egy pótolhatatlan műemlékünk. Az új várpótlék eltüntette az egykorit. Az ablakok új keletű mérművei a Miskolc-avasi templom alapján készültek, az oltár a kisszebeni szárnyas oltár átalakított, rontott szerkesztésű, azaz hiteltelen másolata. Az új falfestés van, ahol Árva várának azt a **díszítését** másolja ide „középkoriként”, amelyet a 19. század második felében festett Maximilian Mann, müncheni festő. Így aztán az ő Árva-várai dekorációjának a visszaidézni szándékozott magyar középkorba másolását az utánérzés utánérzésének minősíthetjük. **Füzér így a historizmus idején kiépített Kreuzenstein várához lett hasonlatos, ahol a részletek különböző, eredeti történelmi épületekből származnak. Füzér esetében viszont az átvett részletek sem nem eredetiek, sem nem hiteles másolatok.** Ez lenne *„identitásunk és nemzeti közösségi tudatunk értékes és méltó bástyája?”*

Egy előkerült, de nem azonosítható helyű és funkciójú részletre hivatkozva a kápolna tetőidoma is megváltozott: eddig egyértelműen elvált a régi az újtól, a falazat a kontyolt tetőtől, az új, feltételezések alapján felépített oromfalak ezt elkendőzik. A kápolna tere hitelesnek fogadható el, miközben az eredeti részeket a sok új kiegészítés, berendezés, kifestés zavarja, takarja, hitelteleníti, elnyomva, és sokszor felülírva azokat. Ez lenne „*identitásunk és nemzeti közösségi tudatunk értékes és méltó bástyája?*”

Műemlékvédelem és főleg: műemlékhelyreállítás, fenntartható és fenntartó használatba állítás, nincs az eredeti alkotást és történeti hitelességet tisztelő, hozzáértő ugyanakkor alázatos mai építészet nélkül. Felelős gondolkodással semmilyen szempontból nem állítható még építetói példának sem a meglévő értékeket hiteltelen, de hitelesnek láttató pótlékra cserélő, ezért műemléki, értékmegőrzési szempontból elfogadhatatlan kiépítés, amely történelmi korát semmi mással nem helyettesíthető dokumentumként képviselő műemléket semmisít meg mai korunk illúziója szerinti szétépítéssel.

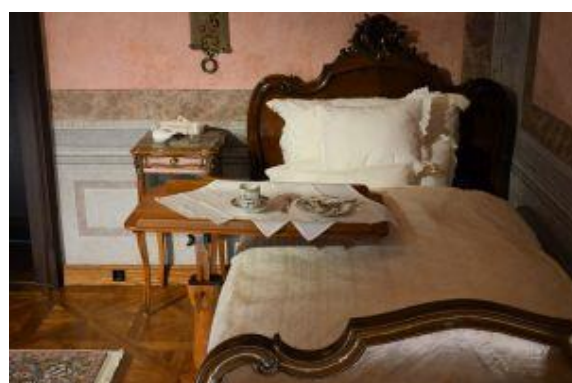
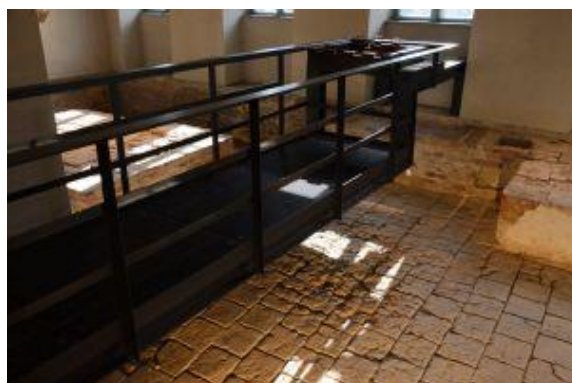
Természetesen nem zárható ki annak az esélye, hogy egyszer ez az elkészült felújítás, minden megtévesztő eleme ellenére turisztikai látványosságként sikeres lehet, de attól még biztosan soha nem lesz, mert nem is lehet, „*identitásunk és nemzeti közösségi tudatunk értékes és méltó bástyája.*”

Tévedés, esetleg szándékos félremagyarázás lehet csupán a meglévő értékek megőrzésének elsődlegességét hirdető úgynevezett „ortodox műemlékesek” és az eladható műemléki terméket létrehozó „kreatív építészek” szembeállítása napjainkban, amikor a műemlékvédelem nemzetközi és hazai elvei és gyakorlata számára általánosan elfogadott és követendő az integrált szemlélet alkalmazása, azaz az értékmegőrzés és a fejlesztés összehangolása. Addig viszont nem várható műemlékvédelmünk, a műemlékhelyreállítási szemlélet kiegyensúlyozott eredményeket létrehozó megújulása, amíg történeti értékeket megsemmisítő építészeti „megújító” kiépítést állítják példának az alkotók elé. Az építészet és a műemlékvédelem közös felelősségére hívja fel a figyelmet az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, amikor Citrom díjjal illeti az építetói Pro Architectura díjjal kitüntetett Füzér 21. századi rekonstrukciós **hamisítványként újjáépített** felső várát.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára

a gyulai Harruckern-Wenckheim-Almásy kastély szakszerűen előkészített, helyesen értelmezett, a történeti részek és a kortárs értelmező elemek segítségével egységes, a teljes épületet értően bemutató példaértékű helyreállítását

ICOMOS díjjal ismeri el

A gyulai Harruckern-Wenckheim-Almásy kastély felújítása és látogatóközpont létrehozása

A Dél-Alföldi országrész nem tartozik a kiemelkedő jelentőségű műemlékekben gazdag területek közé. E tekintetben egészen biztosan kivétel Gyula, ez a határközei város. Méltán híres középkori eredetű téglavára, amelynek környezete nagyívű fejlesztések elé néz. A programban kiemelt szerepet játszik az egykori Szigeterőd területén helyet foglaló kastély új rendeltetést befogadó felújítása. Az egykoron kapusházként működő törökkori bástya ma az Almásy-kastély része. Építtetője az 1720-as években Harruckern János György volt. Fia, Ferenc, az épületmagot barokk stílusban bővítette, majd az új tulajdonos Wenckheim család ugyancsak Ferenc nevű tagja fejlesztette tovább, és 1801-ben tette nemesi rezidenciává. Hamarosan magasrangú uralkodót üdvözöltek itt I. (Habsburg-Lotaringiai) Ferencet, az utolsó német-római császárt. A 20. század első felében az Almásy család birtokolta az addigra teljes egészében kiépített rezidenciát, amelyet 1943-ban vett meg tőlük a város. A kastély a második világháborút követő államosítás után előbb traktorista-iskolaként, majd hosszú évtizedekre csecsemőotthonként szolgált.

A kastélykertben még az Almásyak kezdték meg a termálvizet fürdő kialakítását, mely 1958-tól gyógyvizet helyként ismert. Ez az „újítás” egyrészt fellendítette a város fürdőkulturájának fejlesztését, másrészt viszont a kastély eredeti fényének halványulását hozta. A 2000-tól üresen tátongó, pusztulásnak indult kastély kiépítése a gyulai műemlékegyüttes (a vár- és védműrendszere) látogatóközpontjaként a tervezett komplex fejlesztésbe illeszkedik. A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal alapos és szakmailag hiteles munkájával támogatott kutatással előkészített kastélyhelyreállítást pontosan kidolgozott, minden részletében nemes nagyvonalúsággal mérlegelő, illeszkedő szemléletű kortárs építészeti magatartás jellemzi. Részletei mesterien megoldottak: az egykori konyha padozatának közérthető bemutatása, a szépen behelyezett rácshíddal és rajta a makettel, a tárlók és bemutatópanelek eleganciája, a térbe állított „bemutatódoboz” arányos elhelyezése a múzeumbolt terében, a korai kúria-alapfalak láttatása, magasan felülmúlja minőségében a konvencionális üvegpadlós megoldást. A design-bútorok és a megvilágítás néhol sejtelmes, másutt attraktív megjelenése hozzájárul a kortárs beavatkozás eleganciájához. Az emelet a történeti enteriőrök tárháza a kortárs elemek visszahúzó és informatív alkalmazásával. A történeti témákat feldolgozó kishozók installációja is elegánsan illusztratív. A bemutatás érdekes és az átélést segítő eleme, ahogy a tervezők a látogatókat végigvezető bemutató-sétány padozatát elemelték a szobák kazettás-parketta padlójától. Az étkezőszoba installációja is remek. Az értékőrző műemléki felújításban pontosan érzékelhető a nagyvonalú, korszerű, kortárs építészeti magatartás, a hely sajátosságára épülően meghatározott és egyedien talált kiállítási koncepció, az élményszerű látogatóvezetés. Mindemellett a tájékozódást hasznosan támogatja a kastély honlapja. Ez a projekt megbízható alapvetés a további fejlesztésekhez: a példaértékű látogató-turizmusi koncepció megvalósítása bizonyítja, hogy a határmenti elhelyezkedés nem szükségszerűen jelent perifériális helyzetet egy város számára.

Közreműködők:

Építtető: Gyula Város Önkormányzata – Görgényi Ernő, polgármester, Kónya István, alpolgármester,

Építészeti tervezés: Földes és Társai Építésziroda Kft / Földes László és Balogh Csaba

Belsőépítész: Szlabey Balázs

Projektmenedzsment: Magyar Kastélyprogram Kft. / Virág Zsolt

Műemléki épületkutatás: Velladics Márta (Haris Andrea, Kovács Klára, Somorjay Selysette, M. Bán Beatrix, M. Nagy Éva, Tarbay Anna Mária)

Régészeti kutatás: Gere László

Épület kivitelezés fővállalkozó: Modinvest Építőipari- Beruházó- és Kereskedelmi Kft. / Németh Miklós

Kiállítás kurátora: Sz. Szilágyi Gábor, Lukács Zsófia

Kiállítás építés: Stifla-MI Kft.

Műszaki ellenőr: Zvara Zoltán

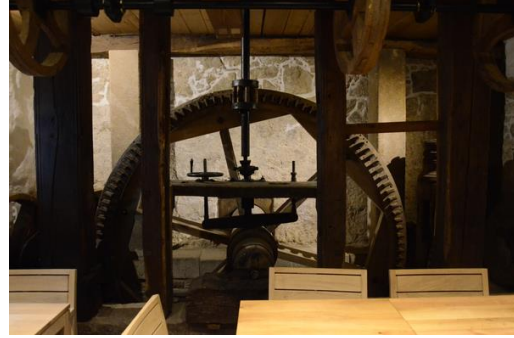
Működtető: Gyula Város Önkormányzata: Görgényi Ernő polgármester, Kónya István alpolgármester, Becsyné Dr. Szabó Márta címzetes közjegyző, Dombi Ildikó igazgató

A Díjat átvették: Görgényi Ernő polgármester és Földes László vezető építész, tervező

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára

a hosszúhetényi Dallos-Böröcz vízimalom műemléki épület-együtteséhez kiválóan illő hasznosítását, valamint a hagyományőrző és a kortárs szemléletet egyesítő helyreállítását

ICOMOS díjjal ismeri el

Hosszúhetény, Dallos-Böröcz vízimalom helyreállítása és hasznosítása

A baranyai faluban, Hosszúhetényben valaha 16 malom működött, a Dallos-Böröcz vízimalom ezek egyik utolsó emléke. A tulajdonos Böröcz Miklós 1842-ben kapott malomlevelet, később a malom házasság útján került a Dallos család tulajdonába.

A malomépület több részletben épült: az összeírások alapján 1824 és 1842 között készült el az utca felőli épületrész az ősi őrlőszerkezettel. Később, a 19. sz. végén bővült az épület keleti irányban előbb egy, majd további két szobával. Ekkor épültek a gazdasági épületek és a kovácsoltvas kőkerítés is. A malomtechnológia fejlődésével feltehetően a malomszerkezet is többször megújult. A malomtechnológia három szinten működött: legalul a vízikerek, fölötte a kőjárat és hengerszék, a padlástérben a garat. A vízimalom működése az 1960-as években szűnt meg, amikor a malmot meghajtó patakot elterelték.

A 2006-ban műemléki védeltséget kapott malom megépítése óta, generációról generációra öröklődött. A család 2010-ben elindította a malom helyreállítását, amelyhez a terveket Pelényi Margit építész készítette.

A malom-együttest turisztikai és kulturális célokra hasznosították, itt nyílt meg az Almalomb, „kulináris kitérő és találkozóhely”. Az ötven vendég fogadására alkalmas vendéglő alap-funkcióján túl rendezvényeknek, esküvőknek, sőt konferenciáknak, kiállításoknak is helyet tud biztosítani. A funkciók elosztása logikusan követi az épületegyüttes elemeit és arányos annak lehetőségeivel. A meglévő vízimalom épületébe a földszinten recepció és vendéglő került. Az alagsorban nemcsak fogyasztóterek vannak, hanem itt megtekinthetők a megmaradt, felújított egykori eszközök, berendezések is. Az épület tetőtere nem épült be. A felújított pajtaépület nagyteremnek ad helyet. A pajtával szemközi nyári konyha fedett-nyitott tere jól együtt tud működni az udvarral, segíti az ott tartott rendezvények kiszolgálását. A helyreállítás gondosan megőrizte az értékes régi tereket, amelyeket szellemes-ötletes megfogalmazású új építészeti elemek egészítenek ki. A malomszerkezetből az eredeti, ősi 19. század eleji technológiai berendezést őrizték meg, a szükséges felújításokkal. A vízikerek és a tengely kivételével a már elpusztult gépeket nem gyártották újra. A még megmenthető, 20. század eleji malomtechnikából megmaradt berendezéseket különálló tárgyként az épületegyüttes különböző pontjain állították ki. Megújították a malompatakat is, amely mesterséges vízforgatással, bemutató jelleggel egészíti ki a villanymotorral meghajtható őrlőszerkezet hajdani működésének illusztrációját.

Közreműködők:

Műemléki felügyelő: Czeglédyné Levárdy Henriette, Almalomb étteremvezető: Csaplár Judit, Kivitelező: Nork Kft.

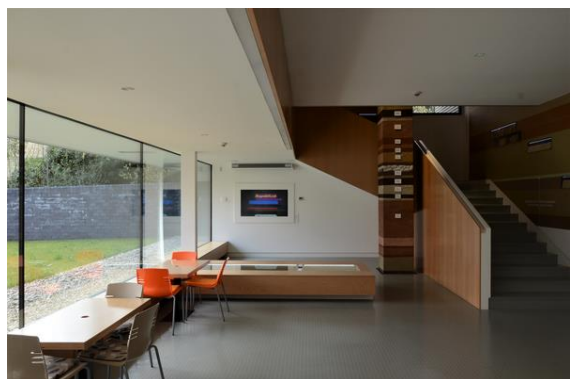
A Díjat átvették: Ásványi Rita /SAKIA Kft/ tulajdonos/ügyvezető és Pelényi Margit tervező építész

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára

a paksi Szeniczey kúria és Deák-ház kiemelkedő és példamutató, az értékőrzés és mai építészet harmonikus együttélését megvalósító helyreállítását

ICOMOS díjjal ismeri el

Paks gazdag történelmének jeles tanúja a Nemeskéri-Kiss, majd a Szeniczey család tulajdonába került kúria, amely a gyakorta ott vendégeskedő Haza Bölcsére emlékezve Deák-ház néven ment át a köztudatba. A régi szép időköt követően a 20. század elején vendéglőként működött, majd az 1950-es évek után felszabdalt, lepusztult állapotban bérlakásokat, beteggondozót fogadott be az épület.

2001 a fordulat éve. Tervpályázat keretében Karácsony Tamás műterme a szomszédos kúriában működő városi helytörténeti múzeum bővítéseként, azzal egy közös múzeumszigetet alkotva fogalmazta meg a reménybeli jövőt, és nyerte meg a pályázatot. Aztán jött a hosszú, sokszor már szinte reményvesztett tervezési időszak, majd 2012-ben az uniós pályázat, és végre a megvalósulás lehetősége. A tervezés kétirányú volt. Egyrészt a műemléki szempontok mentén a lehetséges, szinte teljes, kutatásokon alapuló értékmegőrzés, de talán még több is. A földszinti terek helyreállítása a korábbi korok lenyomatainak láthatóvá tételén túl, a tetőtér hasznosítása során a barokk tetőszerkezet bemutathatósága korábban láthatatlan értékeket is láthatóvá tett.

A tervezett múzeumsziget a kúria-páros telkének hátsó végére épített, a szomszédos tűzfalat is lezáró új szárnyal lett teljes. Nagyvonalú egyszerűségével természetes módon fokozza a történeti épületek értékének átélhetőségét, az új épületrész utcáig kinyúló része pedig példa lehet, hogy a mély intuícióval átgondolt kortárs építészet méltó társa, folytatója lehet a történeti építészeti értékeinknek, műemlékeinknek. Nagyszerű válasz az időről időre fölvetődő kérdésre, hogyan lehet régi idők értékeit helyreállítani, kiegészíteni, továbbépíteni, hogyan lehet elérni azt, hogy a múlt értékeinek őrzése mellett a jelen új helyzetei mindezt befogadják, és továbbvigyék. Amit láthatunk, az éppen az, hogy a hétköznapi módon megjelenő múlt és jelen kontrasztja miként tud harmóniává szelídülni. A tervezői gondolat érvényesülését a megvalósulás hektikussága veszélyeztette. Ám ez végül – szerencsére – nem látszik az épületen. Minden természetes. Az építészeti minőség természetessége.

Közreműködők:

Megbízó: Paks Város Önkormányzata

Építész, belsőépítész: Karácsony Építész Iroda

Építész tervezők 2001-16: Karácsony Tamás, Kern Orsolya, Boór András (-2014)

Építész munkatársak: Rózsás László (2005), Kemes-Hári Balázs (2009, 2014), Kund Iván Patrik (2014-15)

Építészeti részleteképzés és konstrukció (új épületrész): Gerzsenyi Tibor (2014)

Művezetés 2014-16: Karácsony Tamás, Kern Orsolya

Tartószerkezet: Ther Antal

Elektromos terv: Németi Ferenc

Gépészet I. ütem: Simon Zoltán

Gépészet II. ütem: Oltvai Tamás

Automatika: Labádi Mihály

Tűzjelző berendezés: Sebestyén Csaba

Hőszivattyú: Lorberer Árpád

Kiállítási installáció: Vasáros Zsolt, Eiszrich Ágnes

Falkutatás: Gere László

Falképkutatás: Lángi József

Épület kivitelezés, kúria: Aktív Kft – Hajós

Épület kivitelezés, új épület: Unikorn Kft - Bölcske

Belsőépítészeti és installáció kivitelezés: Márker Kft – Szekszárd, Acéllabor Kft – Vecsés,

DC Dunakom Kft – Paks, Lysis-Project Kft – Budapest

Az új épületben klímátörténeti kiállítás ötletgazda és forgatókönyv: Dr. Szabó Géza - részben valósult meg

A kúriában helytörténeti kiállítás forgatókönyv, pályázati anyag, kurátor 2012-15 között: Tóth G. Péter- részben valósult meg

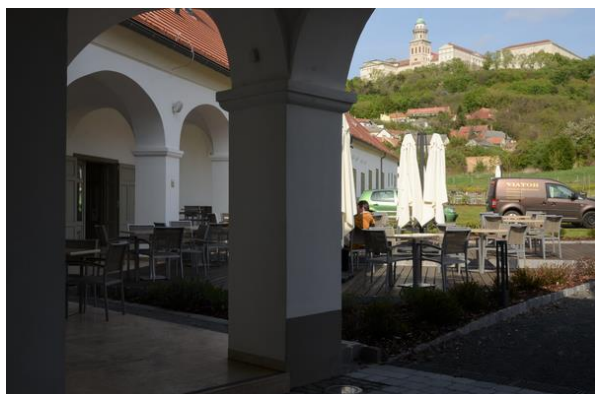
A Díjat átvették:

Karácsony Tamás Tervező/megvalósító és Szabó Péter alpolgármester

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára

**a pannonhalmi egykori apátsági majornak az emlékegyütteshez méltó
hasznosítását, valamint értékőrző és egyszerű építészeti eszközöket
alkalmazó helyreállítását**

ICOMOS Díjjal ismeri el

Pannonhalma, volt apátság major helyreállítása és hasznosítása

Pannonhalma központjában, a Várhegyre, az apátsághoz vezető gyalogút mellett álló barokk majorsági épületegyüttes 1986 óta védett műemlék. A négy udvar köré szerveződő együttes építése 1734-ben kezdődött. Az utca felőli részen lakások voltak, a belső épületszárnyakban kocsiszínek, istállók, borászat. A területet a hegyoldalba nyúló borospincék egészítik ki. Az együttes egyszintes, magastetős, homlokzata egyszerű, néhol tornácos, belső tereinek jó része csehsüveg-boltozatos. Az 1950-es évektől termelőszövetkezet működött benne, akkor több helyütt átalakították, belső részén egy ideig étterem működött, egyik udvarába pedig szőlőfeldolgozó került. Az utóbbi években az épületegyüttest már nem használták, így az pusztulásnak indult.

A Főapátság tulajdonába visszakerült és helyreállított majorság földszinti, boltozott helyiségeibe az apátság képzőművészeti gyűjteményét és történetét bemutató múzeum került. A pincerendszer egy részében kapott helyet az apátság és a bortermelés kapcsolatát bemutató kiállítás, amely láttatja a borospince eredeti használatát is. Ezeket a funkciókat egészíti ki az idetelepített recepcióval illetve az apátsági feljáró út melletti szárny kávézó-cukrászdájával a Főapátság, mely az épületben megvalósított programjával a település eddig elhanyagoltabb részét is a turizmus részévé tette, a város pedig ennek megfelelően megújította a teljes környezetet. Így majorsági épület melletti tér az apátság gyalogos megközelítésének méltó városi kiindulópontja lett.

A helyreállítás legnagyobb értéke, hogy a majorság a felújítás során megőrizte, illetve visszanyerte hagyományos, jellemző egyszerűségét. A többféle kulturális és turisztikai igényt kielégítő, gondosan megválasztott új funkciók jól illeszkednek a történeti épület tereibe. A visszafogott építészeti hangnem, az ablakok, kapuk új, vagy visszaállított szerkezetei, a beüvegezett tornác részletei, a boltozott terek gondos belsőépítészeti megoldásai a tervező Czigány Tamásnak és munkatársainak gondosságát, körültekintését, empátiáját dicséri.

Közreműködők:

Várszegi Asztrik, OSB Főapát

Hortobágyi Cirill, OSB perjel

Veiland László Értékesítési és marketing igazgató

Építésztervező: Czigány Tamás

Projektigazgató: Rábai László

Projektmenedzserek: Tóth Viktor, Beck Sándor, Németh Tamásné

A fejlesztési program kidolgozója, projektmenedzser, kiállítási szakértő: Virág Zsolt

Építész: Király Zsolt, Lakatosné Hóhn Emese

Kiállítási szakértők: Boros Zoltán, László Csaba, Hartmann Gergely, Szóke Balázs

Építésztervező, megvalósító: Cseh András, Papp Róbert

Belsőépítész: Tóth Györgyi

Épületgépészet: Gaál Tibor, Kovács István

Épületvillamosság: Luksander Rezső

Világítás tervezés: Haász Ferenc

Kerttervezés, környezetrendezés: Hencz Helga

Tartószerkezet tervezés: Serfőző István

Közműtervezés: Tóth Gyula

Utólagos falszigetelés: Zádor Oszkár

Kiállítási kurátorok: Takács Imre, Dénesi Tamás

Kiállítási tervezők: Vásáros Zsolt, Vásáros Ákos, Szigetfű István, Véner Ágnes, Vásáros-Lévai Melinda, Zsarnóczky Renáta, Hegyháti Emese

A díjat átvették: Czigány Tamás építésztervező és Veiland László értékesítési és marketing igazgató

A zsűfólásig megtelt konferenciateremből a hallgatóság ezután átvonult a tavalyi évben ICOMOS-díjjal kitüntetett visegrádi Városháza épületéhez, ahol *Fejérdy Tamás* elnök és *Félegyházi András* polgármester rövid köszönetnyilvánítás után leleplezte az emléklakettet.

A nap hátralevő részében két blokkba rendezve az épített örökség és a turizmus kapcsolatát elemző szakmai előadások hangzottak el.

Az első blokk levezető elnöke *Kovács Erzsébet* az ICOMOS Kulturális Turizmus szakbizottságának elnöke volt.

Karsai Árpád „Az örökségvédelem kihívásai az új Turizmus Fejlesztési Törvény és az ICOMOS Kulturális Turizmus Kartája fényében” címmel megtartott előadásában a két szakterület eltérő céljaiból adódó konfliktushelyzetekre, és ezek összehangolásának fontosságára hívta fel a figyelmet.

Lőrincz Kata egyetemi docens „Történeti városok - fenntartható turizmus?” címmel tartott előadást, melyben kifejtette, hogy a turizmus célja a helyben lakók életminőségének a növelése. Ennek érdekében a turisztikai fejlesztéseket tervezetten, minden érintett szereplő bevonásával kell véghezvinni. Elméletét Veszprémben és Kőszegen megvalósult példákkal támasztotta alá.

Szikra Éva kerttörténész „Történeti kertek a kulturális turizmus tükrében” címmel egy feltörekvő turisztikai ágazat, a tematikus útként a történeti kerteket látogatók szerepére mutatott rá. Felhívta a figyelmet a kertek ismeretterjesztő szerepére, melyet – mint speciális műemlékek – csak hitelesen helyreállítva tudnak betölteni.

Kádár Bálint a BME Urbanisztikai Tanszékének oktatója „Örökségturizmus és a smart city technológiák” című előadásában napjaink turisztikai trendjeinek – a közösségi oldalakra feltöltött fényképek adatainak vizsgálatán alapuló – elemzéséből kiindulva vizsgálta a turisták és a helyiek térhasználati szokásait és az okos város jövőbeli kialakulásának a városképre gyakorolt hatását.

A szálloda éttermében elfogyasztott bőséges ebéd utáni szekciót *Veöreös András* az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság főtitkára elnökölte.

Hutter Katalin Cecília művészettörténész „A helyi identitás szerepe – a KÉK programjai és a kulturális turizmus” címmel a Budapest100 című, rendkívül nagy sikerű kezdeményezésről számolt be, melynek során minden évben Budapest száz éves lakóépületei mutatkoznak be – saját maguknak, saját lakóközösségüknek. A program rendkívüli jelentősége az épített örökség eszközként való felhasználásával a közösségfejlesztő és ismeretterjesztő szerepében rejlik.

A Világörökségi helyszínek örökségvédelmi és turisztikai eszközei című előadásblokk első előadója *Tolnay Zsuzsa* világörökségi szakreferens volt. *Menedzsment és interpretáció, mint örökségvédelmi turisztikai eszköz* című előadásában az örökségi értékekkel kapcsolatos ismeretterjesztési technikákat elemezte.

Husztai Levente a Forster-Központ által megbízott turisztikai referens *Kezelési tervek tanulságai – Hollókő, Hortobágy, Pécs és Tokaj esetében* című előadásában a turizmus világörökségi területekre

gyakorolt hatásait vizsgálta. Hollókő és Hortobágy esetében rámutatott arra a problémára, hogy a védendő örökség használatából éppen a helyi közösség szorul ki a túlzott turistaforgalom miatt.

A Fertrő-Kultúrtáj Világörökségi Egyesület titkára, *Taschner Tamás* „*Örökség és turizmus a Fertő tó világörökségi helyszínén*” címmel tartott előadást. Elemezte a kultúrtáj fogalmát, ezen belül a természeti táj és az emberi kéz alkotta művek harmóniájának fontosságát, és felhívta a figyelmet arra, hogy a világörökségi címmel együtt jár a magas színvonalú szolgáltatások nyújtásának felelőssége is. Elmondta, hogy a fenntarthatóság záloga a turisztikai bevételek visszaforgatása az örökség fenntartására.

„*Örökség és turizmus Pannonhalma világörökségi helyszínén*” címmel *Pottyondy Ákos* világörökségi referens mutatta be a főapátság szakrális és turisztikai jellegéből adódó problémák kezelését. Elmondta, hogy a pannonhalmi fejlesztéseket minden esetben a Szent Benedek által megfogalmazott regula elvei mentén, hosszú távon működőképes módon tervezik, különösen ügyelve a használat és a védelem kényes egyensúlyának fenntartására.

Vísy Zsolt miniszteri biztos, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság alelnöke „*Hálózatfejlesztési elképzelések a Dunai limes kapcsán*” című előadásában a Limes magyarországi szakaszának világörökségi nevezésével kapcsolatos pillanatnyi helyzetről és az előttünk álló feladatokról számolt be. Eszerint minden remény megvan arra, hogy 2019 nyarán hazánk (Németországgal, Ausztriával és Szlovákiával együtt) a Dunai limes északi szakasza révén újabb világörökségi helyszínnel gazdagodjék. A sok helyen materiálisan nem látható értékek bemutatása, tematikus utakra való felfűzése valódi kihívás elé állítja mind az örökségvédelemmel, mind a hozzá kapcsolódó turisztikai fejlesztéssel foglalkozó szakembereket.

A konferencia zárszavát követően lehetőség nyílt a visegrádi Királyi Palota szakavatott vezetéssel történő megtekintésére.

Ha a konferencia tanulságát egy mondatban akarjuk összefoglalni, akkor azt mondhatjuk, hogy a kulturális örökségét egy közösség akkor tudja másoknak hitelesen megmutatni, ha első sorban saját magának őrzi meg azt.

Az ünnepség és a konferencia megrendezéséhez nyújtott segítségért köszönet illeti Visegrád Város Önkormányzatát, a Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelemért felelős Főosztályát, a résztvevők meghívásában közreműködő Pest megyei Kormányhivatalt, a Visegrád Hotelt, mint a rendezvény zökkenőmentes lebonyolítását lehetővé tevő, és azt támogatásával is segítő helyszínt, az eseményt szponzorként támogató MOL-t, és végül, de egyáltalán nem utolsó sorban a szervezésért pedig az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Titkárságát.

Veöreös András

A Világnapot követően a füzéri Citrom-díjjal kapcsolatban levelet kapott a ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, melyet azért teszünk ezúton közzé, hogy az arra kiadott, sajtóban is megjelent ICOMOS válasz előzménye is ismert legyen – ennek tükrében került az ICOMOS nyilatkozat megfogalmazásra.

Füzér Község Önkormányzata
3996 Füzér, Rákóczi út 2. Tel./fax: (47) 546-947
www.fuzervar.hu, videkfejlesztes@fuzer.hu

*Füzér Község díjai: Műemlékvédelemért Forster Gyula Emlékérem 2007;
Magyarország Természeti Csodája 2007; Magyarország legszöbb települése 2012;
Kárpát-medencei VITKÉZI RENDE - Magyarságért Érdemérem 2016;
Nemzeti Vágta győztese – Hősök tere 2016;
Építészetért Pro Architectura díj 2016;*

ICOMOS MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG EGYESÜLET
Budapest
Daróczi út 3.
1113

Tárgy: „Savanyú Szőlő” díj adományozása

Tisztelt Fejérdy Tamás Elnök Úr!

Örömmel értesítjük Önket, hogy Füzér Község Önkormányzata „Savanyú Szőlő” díj adományozását készíti elő, polgármesteri javaslatra, mely javaslat szerint a 2017. év díjazottja az ICOMOS MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG EGYESÜLET lenne.

A díj szellemiségét megalapozó mű:

Phaedrus: A róka és a szőlő
A bortermő lugasban éhes róka járt,
Ugrált magasba egy szép szőlőtűrt felé,
S hogy el nem érte, elkullogva így beszélt:
„Éretlen ez még: savanyút enni nem fogok”
Aki ósárolják, mit megtenni nincs erejük,
Azokra irtam ezt a példabeszédemet.

Indoklás: A műemlékvédelem terén elért eredményekre, így különösen a Füzéri vár helyreállításának „támogatására”, valamint az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület által önmaguknak adott - kapott 2016. évi Műemlékvédelmi Citrom-díjra és a műemlékvédelem terén el nem ért eredményekre alapul a javaslat.

A Savanyú Szőlő - díjat - a Citrom- díjhoz hasonlóan - az veheti át, aki először tiltakozik ellene. A döntés eredményéről és Füzér várában történő díj átadásról külön értesítésben tájékoztatjuk Önket!

A Bizottság további munkájára kérve Isten áldását, üdvözlí Önket:

Horváth Jenő
Füzér Község Polgármestere

Kelt: Füzéren az Úr 2017. évének, Szent György havának 18. napján

Savanyú a szőlő vagy töpörödik a citrom?

Érdekes, hogy soha semmi nem mozgatta meg annyira a műemlékvédelem szakmai közösségét, mint az ez évi egyik Citrom-díj. A műemlék-tulajdonosok, kezelők segítség nélkül maradhatnak, a műemlékvédelem több évtizede zajló szervezeti átalakulásai, talajt vesztettsége, nélkülözhetetlen segédtudományainak - szakterületeinek - eróziója nem keltett olyan visszhangot, mint az idei Citrom-díj. Ráadásul a díj odaítélésének sem az eredendő oka váltott ki különböző előjelű reakciókat, hanem a füzéri vár helyreállításával kapcsolatos elvi viták kerültek – a laudáció lényegével szemben – ismét előtérbe. (Ezért erős felindultságában gyorsan egy Savanyú Szőlő válasz-díjjal viszonzta Füzér település polgármestere a Citrom-díjban megjelenő véleményt.)

A Citrom-díj lehet, hogy nem a legszerencsésebb megnevezés (kicsit későn, de egyik kollégánk a Szomorú fűz díj elnevezést találta volna illendőbbnek), de alapgondolata, amely szerint azokra a társadalmi jelenségekre hívja fel a figyelmet, amelyek a legtöbbet ártanak épített és még meglévő történeti értékeinknek, sajnos nagyon is fontos. Az alapítói szándék szerint épület vagy személy soha nem „érdemelheti” ki e díjat, hanem mindig egy jelenség, ami általában valaminek a következménye. Természetesen volt már olyan a díj történetében, hogy megbántottak és önmagukat érintettek érzettek jelentkeztek. Ilyenkor hosszas beszélgetés után még jobban kiviláglott, hogy milyen természetellenes körülmények és feltételek háttérével született a „végeredmény”, amin tükröződik a visszásság.

A Díj ellentmondása, hogy a látható, azaz a megnevezett épület az okozat, a díjat azonban maga a kiváltó ok érdemli ki. A díjat az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága hozta létre és alapítása évében túlságosan is nagy sajtó figyelmet kapott, mert szenzáció jellegű hírként jelenhetett meg a döntés. A sajtó számára kevéssé bizonyult értékes hírnek a legjobb helyreállításokat elismerő ICOMOS-díj, vagy pedig a Példaadó Műemlékgondozásért díj. Emlékszünk olyan Műemléki Világnapra is, amikor azért nem jelent meg semmi díjainkról, mert az egyik legjelentősebb sajtóorgánunk csak a Citrom-díjról lett volna hajlandó tájékoztatást adni. Sajnálatos tényként állapíthatjuk meg, hogy az ICOMOS Díjnak és a Példaadó Műemlékgondozás Díjnak nincs, csupán a Citrom Díjnak van szakterületünkön kívülről jövő visszhangja. Sajnos a szakmai értékelésnek ma ez az egyetlen formája, amely, néha átlépve a nem szakmai közönség ingerküszöbét is, visszajelzést nyújthat a szakmai kérdések fogadásáról is.

Az egyik idei Citrom-díj miatt ismét előtérbe került a rekonstrukció kérdése. Ezzel kapcsolatban már sokszor kifejtette az ICOMOS a véleményét. Aki ismeri az előzményeket és a korábbi nyilatkozatokat, abban fel sem merülhetett, hogy önmagában ezt a kérdést érdemes újra felszínre hozni. A helyzetnek az aktualitását pontosan az adta, hogy egy – a kiváló és valóban kimagasló építészeti alkotásokat elismerő – díj most kiterjesztett kategóriában éppen a megkérdőjelezhető program megvalósulását állítja példának. Még ennél is elgondolkoztatóbb, hogy indoklásában a rekonstrukcióval együtt járó minden szakmai és etikai kétség félretolását, figyelmen kívül hagyását erénynek állítja be! A reagálások ugyan nem teljesen mentesek a személyeskedő, minősítő felhangoktól sem, annak ellenére, hogy a Citrom-díjat odaítélő (nemcsak az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság képviselőiből álló) bizottságot soha nem személyes indíttatás vezeti. Egyedül azok a nemzetközi elvek ismeretén és alkalmazásán álló megfontolások irányítják, amelyek ugyan maguk is változnak-alakulnak a világunkat általában is jellemző változásokhoz hasonlóan, de a meglévő értékek megőrzésének mindenekelőtti fontosságát azonban változatlanul elsődlegesnek tekintik! A műemlékvédelem szervezeti átalakulásával összefüggő szétaprózódásának következtében előállt – remélhetőleg átmeneti – zavarodottságot, elbizonytalanodást jól példázza az elvek és gyakorlat terén megmutatkozó mai helyzet, amelynek okait, következményeit és lehetséges megoldását más alkalommal érdemes lenne részleteiben is elemezni.

A kialakult vita tárgyilagossága érdekében érdemes rögzíteni, hogy a műemlékvédelemtől nem teljesen idegen a rekonstrukció fogalma és a gyakorlata sem. Jobb esetben tévedés, rosszabb esetben szándékos ferdtetés úgy beállítani a rekonstrukció kérdését, mintha minden esete egyforma lenne. Mint minden más eszköznek, a rekonstrukciónak is megvannak az elvi alapon körvonalazott, jól értelmezhető lehetséges határai. Ennek ismerete különösen fontos akkor, amikor fizikai valóságában megvalósuló, azaz megépített rekonstrukcióról beszélünk. Közismert dolog, hogy a legfelkészültebb szakemberek – építészek, régészek, művészettörténészek – foglalkoznak töredékesen fennmaradt alkotások elvi rekonstrukciójával. Ez a munka komoly szakmai tudást, tájékozottságot és elmélyülést igénylő, látványos feltételezésekhez vezető dokumentumokat eredményezhet, amelyek közül sok joggal lehet nagy elismeréssel elfogadott tudományos értekezés. Azonban ezek a munkák másképp jelennek meg papíron és másképp az eredeti információt hordozó maradványokra rátelepedve, az elképzelt eredeti-teljességet megjeleníteni kívánó formában és méretében megépítve. Egészen más felelőssége van a rekonstrukció e két különböző formájának. Az elvi rekonstrukciót a későbbi kutatási eredmények átírhatják, a megépített rekonstrukciót viszont gyakorlatilag már nem. Nem vitatható, hogy a megismerhetőség korlátain belül lehet és kell is szakmai vitát folytatni és lehet, sőt érdemes is különféle véleményeket ütköztetni. Az építészet szerepvállalása e téren azonban különös felelősség. Az írott megjelenés egy személyhez, szakemberhez (építészhez, tudós kutatóhoz) kötődő vélemény, a kőben-téglában rögzített változat viszont egy (többé vagy kevésbé) szubjektív véleményt jelenít meg objektív, fizikailag létező valóságként.

Ezért a rekonstrukció és különösen annak mértéke nem csak szakmai, hanem komoly etikai kérdés is. Kérdés tehát,

- Hogyan kívánjuk történeti értékeinket bemutatni - Olyannak, amilyenek voltak, vagy olyannak, amilyenek mai elképzelésünk szerint szerettük volna, hogy legyenek? Többféle elméleti rekonstrukciós elképzelés alapján meg szabad-e építeni az egyik változatot, és ha igen, akkor miért nem egy másik, hasonlóan valószínű változatot?
- Az egyediséget, különösséget, annak visszaállítására törekvő, de azzal értelemszerűen éppen ellentétes módszer, az analógiákat kereső és alkalmazó „helyreállítás”-nak nevezett rekonstruktív kiépítés mit kíván helyreállítani?
- A feltételezésen alapuló, vagy akár a csak valószínűsíthető, az eredeti értelmezésén túllépő hajdanvolt stílushoz igazodni szándékozó rekonstruktív kiépítés miben és hogyan szolgálja az eredeti érték bemutatását?
- Ha minden megépíthető, ami hihető, akkor mire vonatkozik a „nem hamisítani” szakmai felelőssége – mi a hihető és a szemfényvesztés között a különbség, a rézgyűrű aranyként árusítható?
- Történeti és kutatási eredményeinken alapuló ismereteinken túl szabad-e érzelmeinknek engedve visszamenőlegesen történelmet építeni?
- Visszafordíthatatlanul át lehet-e írni mai olvasatunkkal az eredeti maradványokat – megakadályozva a későbbi értelmezés lehetőségét?
- Mai építészetnek tekinthető-e elmúlt történeti kor építéstechnikájának kizárólagos alkalmazása?
- Ha turisztikai hasznosításkor a mai tűzvédelmi (és más) követelmények például menekülőlépcsőt írnak elő egy műemlék esetében, vajon akkor az megépíthető soha nem volt lenyűgöző román kori toronyként?
- A pillanatnyi érdeket szolgáló turisztikai hasznosítás zászlajával takarózó „műemlékfejlesztés” nevében a pillanatnyi igények szolgálata ellehetlenítheti egy későbbi kor mainál fejlettebb, vagy más szemléletű kutatását?
- Szabad-e történelemtudatunk ápolására és fejlesztésére feltételezéseken alapuló helyreállításokat hívnunk, amikor a helyszín a gyanútlan, tájékozatlan szemlélőkben hitelesíti az ennek alapján hirdetett történelmet? Ez mennyiben más, mint a nagyvilágban sokfelé népszerű, de a tudósok által joggal elítélt megalapozatlan - őstörténet gyártás?

Hasonló kérdéseket még hosszasan lehetne sorolni. A műemlékvédelemnek és a műemlék helyreállítások elveinek és gyakorlatának is megvan a maga története. Mai szemléletünket és helyreállításainkat is át fogják értékelné – ahogy ezt mi is tesszük azoknak a helyreállításával, akiktől ezt a szakmát tanultuk és örököltük. Ma is mást ítélnék követendőnek, és a jövőben is más szempontok fognak érvényesülni. Ezért az eredeti műemléki érték bemutatásakor a mai hozzáállással kapcsolatos visszafordíthatóság kérdése is felmerül.

Kétségtelen, hogy nagyon sok mai elvárásra nem tud mindenki által elfogadható választ adni a hajdan joggal elismert műemlék-helyreállítási gyakorlat. Ezekre biztos, hogy megoldást kell találnia, a legjobb gyakorlatokat közkinccsé kell tenni, mint ahogy ezt szolgálja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság másik két díja is!

Az évtizedekkel korábbi műemlék-helyreállítási gyakorlattal nehezen adható át a történeti értékhez kötődő szellemiség – de nem szabad szem elől téveszteni, hogy ez gyakorlat is változik: az örökség nem anyagi dimenziójának a fontossága napjainkra már a nemzetközi iránymutatásokban ugyanolyan súllyal szerepel, mint a fizikai értékek megőrzésének a kötelezettsége. Ezen a ponton a programalkotás, a funkció meghatározása is ugyanezeket a kérdéseket vetheti fel, de ma jobbra csak turisztikai (látogatószám) szempontok léteznek. Történeti értékeink egyedül hiteles tartalommal lennének megtölthetők. Mégis manapság úgy tűnik, mintha csak a szenzáció és a látványosság iránti igény mozgatná meg az embereket. Ez a mindenekfeletti, csak egy irányba mozdító lendület nem kedvez az értékmegőrzés és a fejlesztés érdekeit egyaránt kielégítő „kötéltáncnak”. Egyetlen szempont túlhangsúlyozása a hosszútávra elérni szándékozott fenntarthatóság szempontjából is hátrányos. Valahogy úgy, ahogyan a gyermeknevelésben is: a túlszeretett gyermekben is előbb-utóbb visszaüt valami...

A vitában megjelenő, az ICOMOS-szal kapcsolatosan a személyeskedés vádját megfogalmazó észrevételekkel kapcsolatban szükségesnek látszik ismételtén rögzíteni, hogy egy ilyen szakmai elhivatottságú szervezet nem személyekkel, és különösen nem azok, még kevésbé tevékenységük meg- vagy elítélésével foglalkozik. Mivel döntéseit csak szakmai szempontok vezérlék, egyáltalán nem biztos, hogy minden állásfoglalásában a nagy többség véleményét képviseli. Ilyen értelemben nem népszavazáson alapuló többségi véleményt alkot, hanem szakmai érvek mentén születnek állásfoglalásai, aminek alapja a sok évtized alatt kiforrott és folyamatosan alakuló nemzetközileg is elfogadott műemlékvédelmi elvek képviselete. Szakmai szervezetként nyitott minden szakember előtt, aki vállalja a részvételt ebben a munkában, ahol esetleges meggyőző érveivel még a nemzetközi közvélemény alakítására is lehetősége adódik.

Sokáig a műemléki értékeinkkel kapcsolatos felelőtlen tulajdonosi hozzáállás példaképe volt a Várkert Bazár. E műemlék gyalázatos állapota - mint jelenség - méltán adott okot a Citrom Díjra, amelyet meg is kapott. Legnagyobb örömeinkre néhány évvel ezelőtt a Műemléki Világnap-i díjkiosztás végén egészen másként került ismét előtérbe ez a helyszín. Egy összetöporodott, száraz citromot kapott vissza az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság - a Várkert Bazár valóban minden elismerésre méltó helyreállítása után. Ennek lehet a legjobban örülni, és csak sok hasonló töporodott citromot kívánhatunk magunknak és mindenkinek, aki joggal aggódik műemlékeinkért!

ICOMOS MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG

MEGHÍVÓ

Az **ICOMOS** Magyar Nemzeti Bizottság **XXVII. Közgyűlését**

2017. május 12-én 09:00 órára összehívom.

Helyszín: Dunaújváros Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala,
2400 Dunaújváros, Városháza tér 1. C épület.

Határozatképtelenség esetén a Közgyűlés új időpontja:

2017. május 12-én 09:30 óra,

**helyszín: Dunaújváros Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala,
2400 Dunaújváros, Városháza tér 1. C épület,**

amely a résztvevők létszámától függetlenül az eredeti közgyűlés alább szereplő napirendi pontjaiban határozatképes.

Felhívom Tisztelt Tagtársaink figyelmét, hogy szavazataikat meghatalmazott útján is leadhatják!

Az **ICOMOS** Magyar Nemzeti Bizottság **XXVII. Közgyűlésének** napirendje:

1. Köszöntők
2. Elnök és főtitkár beszámolója
3. Az Ellenőrző Bizottság 2016-os pénzügyi évvel kapcsolatos jelentése
4. Az Egyesület közhasznú jelentésének elfogadása
5. Tájékoztatás az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület jelenéről és lehetőségeiről
6. Möller István Emlékérem átadása
7. Műemlékvédelmi Panteon: megemlékezés a műemlékvédelem jeles képviselőiről
8. Egyéb

12.15 – 13.15 Ebéd

Dr. Fejérdy Tamás

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület évi rendes közgyűléséhez minden alkalommal szakmai program is társul.

2017-ben - a helyszínhez is illeszkedően – két időszerű témával foglalkozik ez a tanácskozás:

„Intercisa”, azaz a hely római kori előzménye, és tágabb értelemben a készülő világörökségi felterjesztéshez, a Római Birodalom Határai – Ripa Pannonica szakaszhoz kapcsolódik az egyik téma, a másik pedig „a szocialista realizmus és a szocialista modern” építészet emlékeivel kapcsolatos, az európai trendekhez kapcsolódó témakör (ahogyan például Lengyelországban már Nova Huta értékelése megtörtént, és nemzetközi világörökségi sorozat-jelölés lehetősége is felmerült).

Délutáni szakmai programtervezet:

13.20-14.20	Tematikus séta Dunaújvárosban, Szabó Imre városfejlesztési igazgató, városi főépítész vezetésével
14.20-14.50	INTERCISA Múzeum megtekintése
15.00-15.20	<i>Visy Zsolt:</i> „Intercisa”
15.20-15.40	<i>Prakfalvi Endre:</i> A szocreál Magyarországon
15.40-16.00	<i>Veöreös András:</i> A szocreál és a szocmodern építészet emlékeinek védelme
16.00-16.20	<i>Szabó Imre:</i> Dunaújváros építészeti emlékei
16.20-16.50	<i>Kuslits Tibor:</i> A szocreál Dunaújvárosban
16.50-17.00	Zárszó

A rendezvényt támogatói:

Dunaújváros Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság és a TIT Bugát Pál Egyesület ebben az évben is meghirdeti a Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetemet:

Az idén 47-ik alkalommal megrendezésre kerülő Műemlékvédelmi Nyári Egyetem
Témája: A MŰEMLEK HELYREÁLLÍTÁSOK GYAKORLATI FELADATAI

Dátuma: 2017. június 22 - 28

Helyszíne: Hotel Nomád, Síkfőkút (Noszvaj)

Nyelve: magyar és angol (szinkrontolmácsolás a rendezvény teljes időtartamára)

A nyári egyetemet akkreditált képzésnek fogadja el a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, a résztvevőknek a Magyar Építész Kamara akkreditációs bizottsága 2016-ban 9 kredit pontot ítelt a „szabadon választható” kategóriában.

Részvételi díj:

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a részvételt jelentős kedvezménnyel megállapított díjak mellett biztosítja. Az egyéb hozzájárulásként befizetendő alábbi díjak magukban foglalják az előadásokon és a két szakmai tanulmányúton való részvételt, valamint a szállás és az ellátás (napi háromszori étkezés) költségeit, ezen felül pártolói tagságot biztosítanak 2017. évre az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesületbe. Az összegek azonban nem tartalmazzák a nyári egyetem helyszínére történő oda- és visszautazás költségeit.

Elhelyezés - befizetendő díj:

2017. május 15-ig történő átutalással:

4 személyes faházban:	50.000 Ft/fő	vagy	160 Euro/fő
2 vagy 3 ágyas szállodai szobákban:	58.000 Ft/ fő	vagy	185 Euro/fő
1 ágyas szállodai szobában: (a férőhelyek függvényében)	65.000 Ft/fő	vagy	210 Euro/fő

2017. május 16-tól június 20-ig történő átutalással:

4 személyes faházban:	60.000 Ft/fő	vagy	195 Euro/fő
2 vagy 3 ágyas szállodai szobákban:	68.000 Ft/ fő	vagy	220 Euro/fő
1 ágyas szállodai szobában: (a férőhelyek függvényében)	75.000 Ft/fő	vagy	240 Euro/fő

Átutalás:

A részvételi díjat az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület
OTP Bank NyRt-nél (H-1052 Budapest, Deák Ferenc utca 7-9) vezetett
1170 5008 2009 5785 0000 0000 számú bankszámlájára kérjük átutalni

Nemzetközi utalás esetén kérjük megadni:

IBAN: HU66 1170 5008 2009 5785 0000 0000 BIC (SWIFT) kód: OTPVHUHB

Az átutalás közlemény rovatában kérjük a „nyári egyetem egyéb hozzájárulás” szöveget feltüntetni!

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság ebben az évben is pályázatot hirdet a Hallgatók Fórumán elhangzó kiselőadások tartására, melyre a nyári egyetem témájához kapcsolódó 8-10 perces kiselőadásokkal lehet pályázni. A beérkezett pályázatokat az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság elnöksége bírálja el és választja ki, figyelembe véve a beérkezés sorrendet is.

A 47. „Román András” Műemlékvédelmi Nyári egyetem Jelentkezési lapja letölthető:

<http://www.icomos.hu/data/documents/documents/f/a/0/fa0ce92bdd17f8e3dfcb28f4eb3eb0f2.docx>

Az előzetes program letölthető:

<http://www.icomos.hu/data/documents/documents/0/7/8/0786237483be4b1bb3718a32a6d1c997.pdf>

Kérjük a megjelölt határidők figyelembevételével a hozzájárulás összegének átutalását, és a jelentkezési lap visszaküldését az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Titkárságra e-mail-ben: secretariat@icomos.hu

Előzetes:

Ahogy az a Világnapi rendezvényen bejelentésre került, idén szeptember 16-án és 17-én (szombaton és vasárnap) kerülnek megrendezésre a

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG NAPJAI

ARANYKOROK EMLÉKEZETE címmel

FELHÍVÁS **A HAZAI ÉPÍTETT ÖRÖKSÉG REJTETT KINCSEINEK** **BEMUTATÁSÁRA**

Várják mindazok jelentkezését, akik ingyenesen megnyitják intézményüket, épületüket az érdeklődők előtt!

Közel kétévtizedes hagyomány, hogy az Európa Tanács felhívásához csatlakozva, szeptember harmadik hétvégéjén hazánkban is ingyenesen látogathatók olyan intézmények, épületek, építmények és régészeti lelőhelyek, amelyek az év többi napján zárva tartanak.

Az Európa Tanács 2017. évi témaajánlata a Természet és Örökség kapcsolata, amely hazánkban idén három központi témával egészül ki:

- 500 éves a Reformáció
- 200 éve született Arany János
- 150 éve történt a Kiegyezés

Megemlékezünk a Műemlékvédelem első hivatalos szervezete, az Országos Műemléki Felügyelőség megalakításának 60. évfordulójáról is.

Jelentkezni lehet
2017. augusztus 15-ig
a www.oroksegnapok.hu weboldalon

kapcsolat: email: szerkesztoseg@oroksegnapok.hu telefon: +36 1 795 6231

ICOMOS Híradó,
a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei
Szerkesztőség: H-1113 Budapest, Daróczi út 1-3
Telefon: +36/1/2254966
E-mail: secretariat@icomos.hu
Honlap: www.icomos.hu
Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
Felelős kiadó: Dr. Fejérdy Tamás DLA
Szerkesztő: Keller Annamária
HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott)
HU ISSN 2062-4972 (Online)

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság egyéni és jogi tagságával járó előnyök:
- informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes belépésre jogosító tagsági kártya a világ legtöbb múzeumába, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata